

Jakso 6: Historiallinen romaani

Sanaselitykset

suosio = olla suosittu, sellainen mistä monet pitävät ja ovat kiinnostuneita

sijoittua (1) = tässä: tapahtua, olla jossakin paikassa tai ajassa

oikeastaan = tosi asiassa, itse asiassa, todella

määritellä (3) = kuvata, spesifioida, kvalifioida, luonnehtia. **Määritelmä** = kuvaus, luonnehdinta.

yksinkertaisesti = helposti, vain

ratkaiseva = tärkeä, merkittävä

pääasiassa = yleensä, lähinnä, eniten

aikalaiskuvaus = tekstin kirjoittaja kuvaa oman aikakautensa tapahtumia.

lajityyppi = genre, tässä: millaista kirjallisuutta teos edustaa, onko se esim. dekkari, rakkauskertomus, sotaromaani jne.

alalaji = tässä: miten jokin lajityyppi/genre voi jakaantua useampaan pienempään lajiin eli tyyppiin.

aateromaani = romaani, joka käsittelee poliittista, sosiaalista, uskonnollista tai muita aatteita. **Aate:** ideologia

luokitella (3) = jakaa ryhmiin, laittaa eri luokkiin, klassifioida

juuri = nimenomaan, täsmälleen

pääteos = tärkein ja merkittävin teos eli kirja, jonka kirjailija on kirjoittanut

sotilas = armeijan palveluksessa oleva ihminen. Sotilaat sotivat/käyvät sotaa toisiaan vastaan.

ennen kaikkea = etenkin, varsinkin

sodat = tässä: kaksi maailmansotaa; ensimmäinen maailmansota ja toinen maailmansota.

Pohjantähti = *Polaris*, kirkas tähti, joka näkyy hyvin Suomessa

puolestaan = sen sijaan, vuorostaan

avata (4) Suomen historiaa = kertoa Suomen historiasta monesta eri näkökulmasta

aina – saakka = jostakin johonkin asti

hiukan = vähän

lähihistoriasta kirjoitettuja teoksia = kirjoja, jotka on kirjoitettu lähihistoriasta eli asioista, jotka ovat tapahtuneet vain vähän aikaa sitten

tulee olla = täytyy olla, pitää olla

sijoittaa (1) = laittaa paikalleen, asettaa tiettyyn aikaan

vilkas = aktiivinen, elävä

yksimielisyys = olla samaa mieltä jostakin

romaanin ajatellaan syntyneen = ajatellaan, että romaani on syntynyt, kirjoitettu

muutenkin = joka tapauksessa

samojen henkilöiden toimesta = samat ihmiset tekivät jotakin. **Toimi**: työ, tehtävä

kansallistunne = tunne siitä, että kuuluu yhteen maahan, on osa yhtä kansaa

käsitellä (3) = tässä: kertoa jostakin, kuvata

välskäri = lääkäri; henkilö, joka hoitaa sodassa haavoittuneita ihmisiä

kohtalo = tässä: ihmiselämän tapahtumat

kehyskertomus = päätarina, jonka sisällä on lyhyempiä tarinoita tai joka sitoo erilliset tarinat yhteen

kolmikymmenvuotinen sota = 30 vuotta kestänyt sota Euroopassa, vuosina 1618–1648

Kustaa III = Ruotsin kuningas 1700-luvulla

vallankaappaus = kun joku ihminen tai ryhmä ottaa vallan itselleen. **Valta**: kuka johtaa valtiota, päättää asioista.

uranuurtaja = pioneeri, edelläkävijä, ensimmäinen tekijä

jäädä (2) varjoon = jäädä jonkun toisen ihmisen varjoon: toinen ihminen huomataan enemmän kuin se, joka on varjossa

sen valmistuttua = kun kirja oli valmistunut, tullut valmiiksi

isoviha = aika 1700-luvulla, jolloin Venäjä miehitti osia Suomesta. Hyvin vaikeaa aikaa monille suomalaisille.

nuijasota = suomalaisten talonpoikien kapina 1500-luvun lopussa

nykyperspektiivistä katsoen = kun asiaa katsoo /tarkastelee tästä hetkestä

kyseenalaistaa (1) = epäillä jonkin olemassaoloa tai tärkeyttä

poiketa (4) = olla erilainen

huomattavasti = paljon, merkittävästi

tavallaan = jollakin lailla, tietyllä tapaa, eräessä mielessä

edelleen = yhä, vielä

tosin = kylläkin, vaikka

merkittävä = tärkeä, huomattava

kirjoitushetki = ajankohta, jolloin kirja on kirjoitettu (esim. Sinuhe egyptiläinen on kirjoitettu toisen maailmansodan aikana)

allegoria = vertauskuva, symboli

muinainen = hyvin vanha, entinen, kaukana menneisyydessä oleva

moittia (1) = arvostella, kritisoida, pitää jotakin huonona

kevyt viihdekirjallisuus = kirjallisuus, joka ei ole korkeatasoista kaunokirjallisuutta vaan sen tarkoitus on vain viihdyttää

kokea (1) sama kohtalo = käydä samalla tavoin, joutua samaan tilanteeseen

edustaa (1) = olla hyvä esimerkki jostakin

suuntaus = tässä: kirjallisuuden laji

avoimen viihteellinen = hauska ja viihdyttävä niin, ettei yritä salata sitä. **Viihde**: kevyt ajanviete, populaarikulttuuri.

keskeinen = tärkeä, olennainen

elementti = piirre, ominaisuus

ansaita (5) = tässä: saada, olla jonkin arvoinen

olla kohdillaan = olla totta, olla oikein

perustua (1) = olla pohjana, pohjautua, nojautua

historiallinen tietämys = faktat, jotka tiedetään historiasta, menneistä ajoista

lienee = luultavasti on (olla-verbin potentiaalimuoto)

tosiaan = todella, varmasti

ohella = lisäksi, rinnalla

lähestyä (1) teoksissa = se, miten kirjassa kerrotaan jostakin

arjen kautta = niin, että arki, normaalien ihmisten tavallinen elämä, on lähtökohtana kertomiselle

säilyä (1) = pysyä tallessa, olla tuhoutumatta

dokumentaatio = tieto, joka on tallennettu tai arkistoitu johonkin, esim. kirjallinen dokumentaatio

mielikuvituksen tuote = keksitty asia, ei fakta, fiktiivinen asia

jäädä (2) mieleen = olla muistissa

aatelisneito

aatelinen = henkilö, joka kuuluu aateliinluokkaan; rikas yläluokkainen ihminen, ns. siniverinen

neito = nuori tyttö tai nainen, ei naimisissa

porvaris- = porvari on henkilö, joka on usein varakas kaupunkilainen. **Porvaristo**= kauppiaat ja käsityöläiset

keskelle suurta murrosta = keskelle sellaista hetkeä, jolloin yhteiskunnassa tapahtuu jokin iso muutos

uskonpuhdistus = 1500-luvulla katolilaisessa kirkossa alkanut reformaatio, jossa haluttiin uudistaa ongelmallisia kohtia katolilaisuudessa. Uskonpuhdistuksen johtohahmoina kuuluu Martin Luther.

näyte = ote, pieni osa tekstistä (kirjasta)

ote = näyte, pieni tekstinpätkä (kirjasta)

yleinen sauna = sauna, jossa kaikki voivat saunoa ja peseytyä, ei kenenkään oma sauna. Yleiset saunat olivat yleisiä aikaisemmin

piika = naispalvelija tai maatilan työntekijä (nainen)

itku kurkussa = niin että itkettää

hien valuessa = hikisenä, niin että hiki valuu pitkin vartaloa, kun on kuuma

mitätön olento = ei tärkeä ihminen, vaatimaton, ei merkittävä

laude = puinen penkki tai taso, jolla istutaan saunassa

jäädä (2) jalkoihin = jäädä jonkun alle, tallautua

liikuttaa (1) = tässä: välittää, koskea, olla merkityksellistä

tallautunut = se, joka on jäänyt muiden alle tai jonka yli on kävelty

verhona = peitteenä, asuna, suojana niin, etteivät muut näe

peittää (1) = tässä: estää näkymästä, olla suojana

hennoa (1) = tässä: haluta, viitsiä, raaskia, pystyä

riepu = kulunut kangaspala, vaate, rätti

arkinen näkökulma = jotakin katsotaan normaalin elämän kannalta

valtakunnan tasolla = niin, että käsitellään koko valtakuntaa eli koko maata

Kuningatar Margaretan perustama unioni= unioni, jonka Kuningatar Margareta perusti

kuningatar Margareeta = Tanskan kuningatar keskiajalla

Kalmarin unioni = unioni eli liitto, johon kuuluivat kaikki Pohjoismaat keskiajalla. Unionia johti yksi hallitsija – eli kuningas tai kuningatar. Ensimmäinen Kalmarin unionin hallitsija oli Tanskan kuningatar Margareeta I.

unionin jatkuvan (1) = että unioni jatkuu

ruoska = piiska, jolla lyödään esimerkiksi hevosta, kun halutaan, että se juoksee nopeammin

vouti = kuninkaan tai kuningattaren virkamies, korkea-arvoinen työntekijä, joka keräsi verot

orja = jonkun toisen omistama ihminen

näytteiden perusteella = kun on kuullut näytteet, voi ajatella, että...

kohtuullinen = melko, aika

toki = kyllä, tietysti, totta kai

esiintyä (1) = olla

jonkin verran = ei vähän eikä paljon, jossain määrin

Historiankirjoituksessa käytettyyn sanastoon = sanastoon, jota on käytetty historiankirjoituksessa

koskea (1) = tässä: olla totta, olla relevanttia

useimmiten = melko usein, yleensä

tasaisesti kasvanut = lisääntynyt koko ajan vähitellen, rauhallisesti

tämän johtuvan = että tämä johtuu, on syynä johonkin

kaivata (4) = ikävöidä, toivoa jotakin

tilasto = tilastotietoa, tieto numeroista

kärkisija = korkealla sijalla jossakin kilpailussa tai tilastossa, esim. Top 3

boomi = suosio, innostus

valtaosa = suurin osa, enemmistö

pitää (1) paikkansa = olla totta

saattaa (1) olla = voi olla, on mahdollista

Ensimmäisinä mieleen tulevia kirjailijoita = kirjailijoita, jotka tulevat ensimmäisinä mieleen. **Tulla (3) mieleen** = muistaa, keksiä

manttelinperijä = ihminen, joka alkaa tehdä sanaa asiaa kuin joku ennen häntä

mantteli = sotilaan takki; myös kuvainnollisesti asema, arvo

perijä = ihminen, joka perii toiselta ihmiseltä jotain; esim. kun äiti tai isä kuolee, lapset perivät yleensä rahaa, talon jne.

Savo = alue Itä- ja Keski-Suomessa

tarjonta = mitä on tarjolla eli saatavana, käytettävissä, olemassa

tuntua (1) olevan runsaasti = tuntuu siltä, että on runsaasti; näyttää siltä, että on paljon

itseä kiinnostava = sellainen, joka on minusta mielenkiintoinen

lueskella (3) = lukea osia kirjasta, lukea vain vähän sieltä täältä

hakutoiminto = esim. internetissä: voi etsiä jotakin asiaa hakusanalla. **Hakea (1)**: etsiä

helpoiten lähestyttävä = sellainen, mikä ei pelota; mitä on helppo lähestyä eli tässä tapauksessa helppo lukea

ymmärrettävyys = kuinka paljon ymmärtää jostakin

riippua (1) + MISTÄ = olla seurausta jostakin

ennakkotieto = mitä tiedetään jo ennen, esim. tässä: mitä lukija tietää jo ennen kuin alkaa lukea kirjaa

piakkoin = pian, kohta, lähiaikoina

itsenäisten teosten sarja = monta kirjaa, jotka ovat omia teoksiaan (esim. eivät jatko-osia)

löyhästi = vähän, hatarasti, joten kuten

unelma = toive, haave

parempi elämä = sellainen elämä, jossa asiat ovat paremmin, on esim. rahaa, ruokaa, terveyttä

kevätkesän koittaessa = kun kevätkesä tulee, koittaa. **Kevätkesä** = se aika vuodesta, että on vähän kevät ja myös vähän kesä (ehkä toukokuussa)

talven koetelleen = että talvi oli koetellut eli vaatinut, aiheuttanut kärsimystä

valuva nenä = nenä, josta valuu räkää, usein flunssassa, nuhassa

posket lommolla = posket kuopalla, posket eivät ole pyöreät. Kun ihminen on ollut nälässä jo pitkään.

imeä (1) rintaa = juoda äidinmaitoa, olla imetettävänä

turha haaveilla = ei kannata unelmoida tai toivoa

tarttua (1) = ottaa kiinni, tässä: aloittaa lukeminen

©2024 Helsingin yliopisto

Kirjallisuuspodcast edistyneille suomen oppijoille, maaliskuu 2024, jonka tuottaja on Helsingin yliopisto, tekijät ovat Sari Päivärinne ja Saija Pyhäniemi sekä tunnusmusiikin säveltäjä on Lauri Piiparinen, on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](#). Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi.